

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Conceptwetsvoorstel Voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren

1. Wat is de aanleiding?

In 2012 bracht de Onderwijsraad haar rapport '*Artikel 23 Grondwet in maatschappelijk perspectief*' uit. Hierin geeft de Onderwijsraad aan dat iedereen recht heeft op onderwijs, omdat dit voortvloeit uit internationaal recht. Voor ouders die voor hun kinderen vrijstelling van de leerplicht hebben gekregen op grond van overwegende bedenkingen tegen de richting van nabijgelegen scholen, adviseert de raad voor het thuisonderwijs wettelijke waarborgen te creëren zodat ouders verplicht zijn vervangend onderwijs te verzorgen. De overheid kan vervolgens deugdelijkheidseisen stellen die vergelijkbaar zijn met die voor particulier onderwijs, zo stelt de raad.

De regering is van oordeel dat de groep jongeren het recht op onderwijs van voldoende kwaliteit niet ontzegd mag worden. In het regeerakkoord *Vertrouwen in de toekomst* is de volgende passage opgenomen over thuisonderwijs. "Thuisonderwijs dient te voldoen aan daarop toegesneden eisen voor kwaliteit, bekwaamheid, burgerschap en veiligheid. Dit wordt wettelijk geregeld. Hierop wordt toegezien door een gespecialiseerd onderdeel van de Onderwijsinspectie."

2. Wie zijn betrokken?

Verschillende partijen zijn geraadpleegd:

- Thuisonderwijsorganisaties (NVvTO, TOV, SKT): als vertegenwoordigers van ouders en vanuit hun ervaring in de praktijk;
- Inspectie van het onderwijs als toezichthouder op het onderwijs;
- Ingrado, vereniging voor leerplicht en RMC en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

3. Wat is het probleem?

Op de overheid rust een bijzondere plicht om onderwijs en de toegang daartoe voor alle jongeren te waarborgen. De huidige wetgeving regelt niet dat aan jongeren voor wie op grond van richtingbezwaren een vrijstelling van de leerplicht geldt, vervangend onderwijs moet worden gegeven en evenmin dat daarop toezicht wordt gehouden. Dit betekent overigens niet dat deze jongeren geen onderwijs ontvangen. Het staat ouders vrij om zelf onderwijs voor deze jongeren in te richten. De vraag voor hoeveel jongeren dit onderwijs precies plaatsvindt en wat de kwaliteit van het onderwijs is, kan – vanwege het ontbreken van een wettelijk kader hiervoor - echter niet beantwoord worden.

Door het ontbreken van zowel de verplichting tot het geven van onderwijs bij vrijstelling als van het overheidstoezicht op de kwaliteit daarvan, is het recht op onderwijs voor deze jongeren niet wettelijk gewaarborgd. De regering is van oordeel dat deze groep jongeren in het ontvangen van onderwijs niet achter mag blijven ten opzichte van leerlingen die onderwijs krijgen op scholen. Ook voor deze jongeren geldt het recht op onderwijs van voldoende kwaliteit. Tegelijkertijd leidt het ontbreken van een wettelijk kader ertoe dat ouders die wel degelijk zorgdragen voor vervangend onderwijs voor hun vrijgestelde kinderen, te maken kunnen krijgen met een zeker

maatschappelijk wantrouwen. Zij kunnen namelijk niet objectief aantonen dat hun kinderen onderwijs van voldoende kwaliteit ontvangen, omdat het wettelijk kader en toezicht ontbreekt.

4. Wat is het doel?

Het wetsvoorstel heeft als doel:

- het waarborgen van het recht op onderwijs voor jongeren die op grond van richtingbezwaren zijn vrijgesteld van de leerplicht;
- het scheppen van helderheid voor betrokkenen over wat moet en mag binnen deze vrijstelling;
- het in balans brengen van enerzijds het recht van ouders om onderwijs te kiezen dat bij hen past en anderzijds het recht van jongeren op onderwijs van voldoende kwaliteit.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering, wordt in artikel 23, eerste lid, van de Grondwet gesteld.

In 2012 merkte de Onderwijsraad op dat het onwenselijk is dat voor jongeren met een vrijstelling vanwege richtingbezwaren niets is geregeld ten aanzien van het verplichte karakter, de kwaliteit en het toezicht met betrekking tot vervangend onderwijs. De overheid kan volgens de Onderwijsraad de jongeren om wie het gaat, niet ongelijk behandelen ten opzichte van leerlingen in bekostigde en particuliere scholen.

Op de Nederlandse staat rust aldus de verplichting om ervoor te zorgen dat de jongere het recht op onderwijs niet wordt ontzegd. De Staat dient wettelijke waarborgen te bieden voor onderwijs van voldoende kwaliteit, en het toezicht daarop, voor alle jongeren. Om deze waarborgen te verankeren, is een wijziging van de wet nodig.

6. Wat is het beste instrument?

Om te zorgen dat ook het vervangende onderwijs van voldoende kwaliteit is, hier een gedegen plan aan ten grondslag ligt en toezicht gehouden kan worden door de Inspectie van het onderwijs, is een wijziging van de Leerplichtwet 1969 en Wet op het onderwijstoezicht vereist.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De gevolgen voor de verschillende partijen:

- Ouders en jongeren met een vrijstelling: dit wetsvoorstel verbindt aanvullende voorschriften aan de vrijstelling. Ouders en jongeren kunnen een verandering met deze wetswijziging ervaren, omdat er voorschriften aan de vrijstelling en voorschriften aan het onderwijs worden gesteld.
- Inspectie van het onderwijs: de werkzaamheden en bevoegdheden van de Inspectie van het onderwijs worden uitgebreid. Zij zal de voorschriften aan het onderwijs gaan toetsen.
- Leerplichtambtenaar/gemeente: de werkzaamheden voor het afgeven van een vrijstelling worden uitgebreid, omdat er meer voorschriften aan de vrijstelling worden gesteld.